

مروری بر پروتکل احراز اصالت و توافق کلید 3GPP-WLAN در شبکه میان کاری EAP-AKA

محمد رضا گوهره بی^۱، مجید بیات^۲، علی پاینده^۳

^{۱ و ۲}دانشگاه مالک اشتر، تهران، ایران

mrgmohammad@gmail.com, payandeh@mut.ac.ir

^۳دانشکده برق، دانشگاه صنعتی شریف، تهران، ایران

bayat@ee.sharif.ir

چکیده

پژوهش دهی مناسب، دسترسی بذیری و سرعت بالای انتقال داده از مهم‌ترین مسائل در مخابرات نسل جدید است. بر همین اساس از مخابرات نسل سوم، ارائه خدمات میان کاری مطرح شد و در مخابرات نسل چهارم بیشتر مورد توجه قرار گرفت. بر همین اساس فناوری‌های متفاوتی برای ارائه خدمات میان کاری، در مخابرات نسل جدید مطرح شد که از این‌ین، فناوری WLAN بیشتر از همه مورد استقبال قرار گرفت. مرجع استاندارد سازی 3GPP برای ارائه خدمات میان کاری، شش سناریوی کلی را مطرح کرده است که براساس این سناریوها می‌توان نحوه دسترسی کاربری به شبکه، معماری شبکه و پیشنهاد پروتکلی را می‌توان تعیین و طراحی کرد. در این مقاله به معرفی مفهوم میان کاری، سناریوهای شش گانه، معماری شبکه و مروری بر کارهای انجام‌شده می‌پردازیم.

واژگان کلیدی: میان کاری، احراز اصالت، EAP-AKA

۱- مقدمه

سلولی (شبکه تلفن همراه) و رایانه‌ای (شبکه WLAN) برای کاربران فراهم می‌شود. در بین مسائل موجود جهت توسعه میان کاری، مسئله برقراری امنیت از مهم‌ترین مسائل است؛ چون امنیت در دو سطح شبکه WLAN و 3GPP مورد بحث قرار می‌گیرد. یکی از مسائل مهم در امنیت، پروتکل‌های احراز اصالت است. مرجع استاندارد سازی 3GPP برای شبکه میان کاری 3GPP-WLAN^۱ نیز پروتکل EAP-AKA^۲ را معرفی کرده است. پروتکل EAP-AKA یکی از روش‌های چهارچوب EAP^۳ است؛ چون خود EAP به تنها یک پروتکل نیست؛ بلکه چهارچوبی برای توسعه پروتکل‌های احراز اصالت است و روش‌های گوناگونی را دربرمی‌گیرد. این چهارچوب توسط نهاد استاندارد سازی IETF تحت استاندارد RFC 3748 در سال ۲۰۰۴ استاندارد شده است.^[۲]

میان کاری، امکان برقراری ارتباط توسط سایر نسل‌های مخابراتی همچون نسل ۲ و ۳ و با سایر فناوری‌ها مانند WLAN^۴، Bluetooth^۵ و WiMAX^۶ برای بهره‌برداری از خدمات شبکه‌های 3GPP^۳ فراهم می‌شود.^[۱] مسئله ارائه خدمات مبتنی بر میان کاری از مخابرات نسل سوم مطرح شد و در LTE^۷ و مخابرات نسل چهارم مورد توجه قرار گرفت. از بین فناوری‌های مطرح برای میان کاری، فناوری WLAN از همه بیشتر مورد توجه قرار گرفت. این توجه به دو دلیل اصلی صورت گرفت: نخست این که فناوری WLAN در بیشتر وسایل ارتباطی مانند تلفن‌های همراه، تبلت‌ها و لپ‌تاپ‌ها وجود دارد؛ بر همین اساس زیرساخت ارتباطی برای توسعه میان کاری مبتنی بر این فناوری وجود دارد؛ دوم این که استفاده از میان کاری WLAN با مخابرات نسل‌های جدید، امکان بهره‌برداری همزمان از دو شبکه

¹ Wireless Local Area Network

² Worldwide Interoperability for Microwave Access

³ 3rd Generation Partnership Projec

⁴ Long Term Evolution

⁵ EAP-Authentication and Key Agreement

⁶ Extensible Authentication Protocol

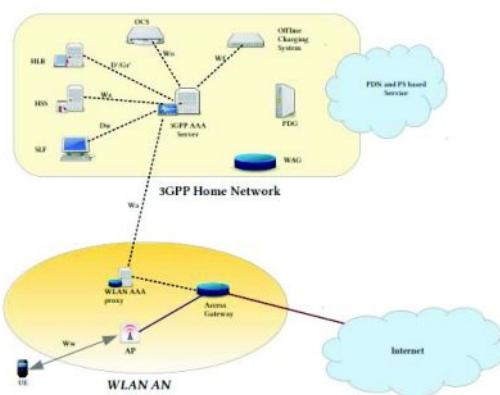
3GPP-WLAN سناریو بهدلیل ساختار شبکه میان کاری قابل استفاده نیست.

۱-۲- معماری دسترسی

براساس سناریوهای دوم و سوم نیز دو حالت دسترسی خاص در شبکه میان کاری 3GPP-WLAN مطرح می شود که عبارتند از:

Direct IP Access: این دسترسی مبتنی بر سناریوی دوم طراحی شده است. همان طور که در شکل نشان داده شده است، کاربر در این دسترسی، خدمات ترافیکی خود را از نهاد WLAN AN دریافت می کند؛ ولی سیگنالینگ این نوع دسترسی توسط شبکه 3GPP کنترل می شود. باید توجه داشت که در این دسترسی کاربر مجاز به بهره برداری از خدمات PS شبکه 3GPP نیست، برای مثال کاربر فقط می تواند خدماتی مانند اینترنت را از نهاد WLAN AN دریافت کند؛ ولی کنترل دسترسی، حسابرسی و هزینه توسط 3GPP HomeNetwork مورد بررسی قرار می گیرد.

IP Access 3GPP: این دسترسی مبتنی بر سناریوی سوم طراحی شده است. همان طور که در شکل ۲ نشان داده شده است، کاربر در این دسترسی خدمات ترافیکی خود را از نهاد PDG^۳ از شبکه 3GPP دریافت می کند و سیگنالینگ این نوع دسترسی هم توسط شبکه 3GPP کنترل می شود. درواقع این نوع دسترسی برای ارائه خدمات PS شبکه 3GPP طراحی شده است.

شکل ۱. معماری دسترسی Direct IP Access [۴][۵]

^۲ Packet Data Gateway

در بخش دوم میان کاری 3GPP-WLAN، در بخش سوم: پروتکل EAP-AKA، در بخش چهارم مروری بر کارهای انجام شده و در بخش آخر، پیشنهادها ارایه می شود.

۲- میان کاری 3GPP-WLAN

بنابراین به استاندارد 3GPP برای بهره برداری از شبکه میان کاری، شش سناریوی متفاوت در نظر گرفته شده است. روند این سناریوها به گونه ای است که هر سناریو، سناریوی قبلی خود را تکمیل می کند و ساختار هر کدام به گونه ای در نظر گرفته شده است که با سناریوی دیگر متفاوت باشد. این تفاوت سناریوها برای ایجاد تمایز بین آن ها در نظر گرفته شده است.[۳].

روند سناریوها به شرح زیر است:

سناریوی نخست: به عنوان پایه سناریوها در نظر گرفته می شود و فقط برای حالت صدور صورت حساب و حمایت از مشتری است.

سناریوی دوم: برای بررسی کنترل دسترسی و حسابرسی به هزینه ها طراحی شده است. در این سناریو کاربر قادر به بهره برداری از خدمات PS^۱ شبکه 3GPP نیست؛ ولی خدمات خود را مانند اینترنت و ... از نهاد WLAN AN دریافت می کند.

سناریوی سوم: برای دسترسی کاربر به خدمات شبکه 3GPP طراحی شده است؛ به گونه ای که علاوه بر کنترل دسترسی و حسابرسی هزینه های کاربر، امکان کاربر داده می شود. درواقع این سناریو مکمل سناریوی دوم است.

سناریوی چهارم: برای ارایه پیوستگی خدمات بین دو شبکه سلوالی و میان کاری مطرح شده است؛ هدف از این سناریو بهبود سناریوی سوم است.

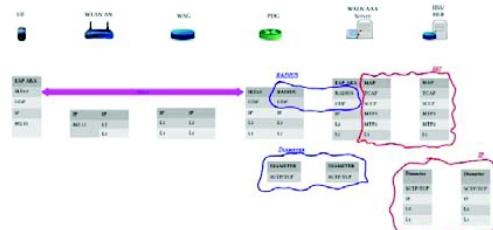
سناریوی پنجم: برای ارایه یکپارچگی خدمات بین دو شبکه سلوالی و میان کاری مطرح شده است. درواقع این سناریو برای بهبود سناریوی چهارم است؛ چون در استفاده از سناریوی چهارم در هنگام واگذاری بین شبکه ها امکان قطعی دریافت خدمات وجود دارد.

سناریوی ششم: برای بهره برداری از خدمات کلیدزنی مداری در شبکه میان کاری مطرح شده است. این

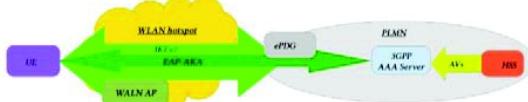
^۱ Packet Switch

پروتکلی نیز همان طور که در شکل های ۶ و ۵ نشان داده شده است، یک تونل توسط رابط Wu وجود دارد. برای داده های سیگنالینگ این تونل از پروتکل IKEv2 و برای داده های ترافیکی نیز از پروتکل IPSec استفاده می کند.

شکل ۴. پشتۀ پروتکلی دسترسی [۹][۷][۵] 3GPP IP Access

شکل ۵. انتقال داده در پروتکل EAP-AKA با استفاده از IPSec [۱۰]

شکل ۶. احراز اصالت در پروتکل EAP-AKA با استفاده از IKEv2 [۱۰]

۳- چارچوب EAP

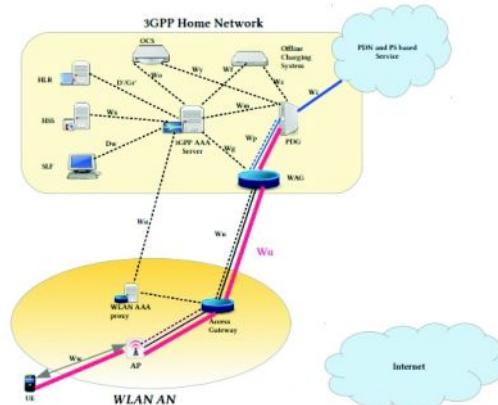
یک پروتکل نیست؛ بلکه چارچوبی برای توسعۀ پروتکل های احراز اصالت است که براساس پروتکل هایی که در این چارچوب قرار می گیرند، روش های EAP را ایجاد می کنند. EAP در سال ۲۰۰۴ توسط مرجع استاندارد سازی IETF در استاندارد RFC 3748 معرفی شد [۲]. چارچوب EAP امکان توسعۀ پروتکل های احراز اصالت را فراهم و سه از وکار امنیتی متفاوت را کنار یکدیگر ارائه می کند که عبارتند از:

زیرساخت گواهی نامه و محدوده خاصی از پروتکل های احراز اصالت مانند: (U)SIM، مراکز احراز اصالت و پروتکل های تعریف شده برای 3GPP.

پروتکل های AAA تعریف شده برای IETF

پروتکل های امنیتی مخصوص لایه بیوند، مانند:

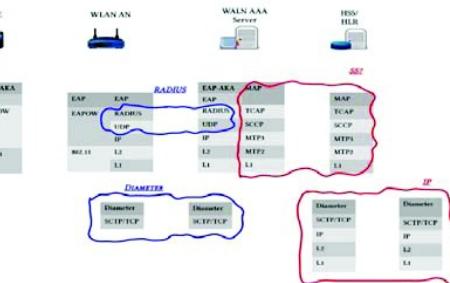
پروتکل های تعریف شده برای WLAN مثل IEEE 802.11i.

شکل ۲. معماری دسترسی [۴][۶]

۲-۲- پشتۀ پروتکلی

در دسترسی Direct IP Access براساس سناریوی دوم میان کاری و شکل ۱ برای داده های سیگنالینگ چهار نهاد اصلی به نام های UE^۱, WLAN AN^۲, 3GPP AAA Server^۳ و HSS/HLR^۴ وجود دارد که براساس ساختار معماری در دسترسی Direct IP Access و این نهادها پشتۀ پروتکلی این نوع دسترسی طراحی می شود. پشتۀ پروتکلی طراحی شده در شکل ۲ نشان داده شده است.

شکل ۳. پشتۀ پروتکلی دسترسی [۶][۸][۷]

در دسترسی 3GPP IP Access که براساس سناریوی سوم و شکل ۲ برای داده های سیگنالینگ نیز شش نهاد اصلی به نام های UE, WLAN AN, 3GPP AAA, HSS/HLR, WAG, PDG, HSS/HLR WAG, Server et HSS/HLR وجود دارد. در ساختار معماری دسترسی 3GPP IP Access ۳ علاوه بر لایه های پشتۀ

¹ User Equipment

² WLAN Access Network

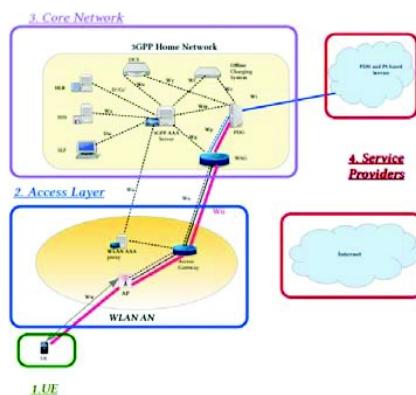
³ 3GPP Authentication, Authorization and Accounting Server

⁴ Home Subscriber Server/Home Location Register

AKA به عنوان مشترک مجاز در محدوده WLAN معرفی کند؛ به همین دلیل تحلیل کارایی و امنیت این پروتکل در روند اجرای دسترسی به شبکه بسیار حائز اهمیت است.

در این بخش ابتدا ضعفهای شبکه میان کاری 3GPP-WLAN می‌شوند؛ سپس براساس همین دسته‌بندی جایگاه تحلیل پروتکل EAP-AKA تعیین می‌شود.

در ادامه به بررسی پروتکل‌های مطرح شده برای جبران ضعفهای EAP-AKA پرداخته می‌شود. همان‌طور که در شکل ۹ نشان داده شده است می‌توان از نظر امنیتی، دسترسی کاربر به شبکه را به چند قسمت اصلی تقسیم کرد که عبارتند از:

شکل ۹. بخش‌های معماری شبکه میان کاری شبکه میان کاری 3GPP-WLAN از نظر امنیتی

بخش اول: در محدوده UE که بیان‌کننده تجهیزات کاربر برای اتصال به شبکه است که شامل^۱ ME و UICC^۲ است.

بخش دوم: لایه دسترسی کاربر به شبکه؛ در این بخش واسطه‌های برقرارکننده ارتباط UE با شبکه وجود دارد، که همان‌طور که در شکل ۹ نشان داده شده است، این بخش شامل رابطه WLAN، WwAN و رابطه‌ای WLAN با شبکه شامل رابطه‌ای Wa و Wu است.

بخش سوم: محدوده هسته شبکه و نهادهای درونی آن است.

بخش چهارم: فراهم‌کننده خدمات که این بخش شامل نهادهای اینترنت، اینترنت و یا^۳ PDN است.

شکل ۷. ساختار کلی چارچوب EAP [۲]

ساختار کلی این چارچوب در شکل ۷ نشان داده شده است [۱۱]. همان‌طور که در شکل ۷ نشان داده شده است EAP با معماری پنج لایه نشان داده شده است.

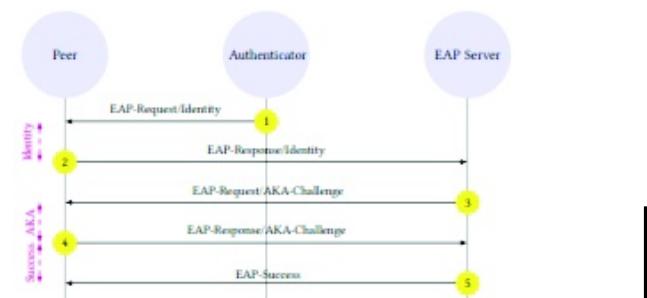
۱-۳-۱-۳ - پروتکل EAP-AKA

پروتکل EAP-AKA یکی از روش‌های مطرح شده برای چارچوب EAP است که در سال ۲۰۰۶ توسط نهاد استانداردسازی IETF در استاندارد RFC 4187 معرفی شد [۱۲].

در شکل ۷ سه نهاد مطرح شده است که عبارتند از: **Peer**: به عنوان کاربر که پاسخ‌دهنده به درخواست‌ها و چالش‌های است.

Authenticator: به عنوان شروع‌کننده پروتکل و عامل میانی برای رله پیام‌های است. **EAP Server**: نهاد مدیریتی و مطرح کننده درخواست‌ها و چالش‌های است.

ساختار کلی پروتکل EAP-AKA به صورت شکل ۸ است.

شکل ۸. پروتکل EAP-AKA [۱۱]

۲-۳-۲-۳ - ساختار پروتکل EAP-AKA

برای دسترسی به خدمات شبکه میان کاری 3GPP-WLAN توسط هر یک از دسترسی‌های 3GPP و Direct IP Access EAP-IP ابتدا کاربر باید خود را توسط پروتکل

۳. مقدار SQN: در روند اجرای پروتکل شبکه برای ایجاد همزمانی و تازگی پیام بین UE و شبکه، از یک دنباله در مرحله چهاردهم در پیام AUTN استفاده می‌شود. UE پس از دریافت این مقدار برسی می‌کند آیا این مقدار در محدوده مناسب قرار دارد یا نه؛ اگر این مقدار در محدوده نباشد، پس UE یک درخواست برای انجام فرایند همزمانی به شبکه ارسال می‌کند که AAA Server این پیام را به HSS ارائه دهد و باعث تولید مقدار SQN جدید شود که این امر باعث ایجاد سربار به شبکه می‌شود.

۴. حمله فردی در میان: سناریوی حمله فردی در میان براساس بودن نشست و اطلاعات کاربر هنگام برقراری ارتباط است. برای جلوگیری از این حمله باید از همان ابتدای ارتباط، حفاظت لایه فیزیکی با سازوکارهای رمزنگاری صورت گیرد؛ در روش‌های مبتنی بر EAP (مانند EAP-AKA) بهدلیل نداشتن حفاظت لایه فیزیکی چنین حمله‌ای امکان‌پذیر است.^{[۱۳][۱۴]} برای جلوگیری از این حمله باید روش‌های حفاظت داخلی و یا حفاظت خارجی مانند روش PEAP اعمال شود.^[۱۲]

۵. ارائه خدمات همزمان: برای یک مشترک در چندین دستگاه متفاوت با خدمات گوناگون؛ شبکه میان کاری 3GPP-WLAN 3GPP دارای خدمات گوناگونی است؛ به‌گونه‌ای که اگر کاربر بخواهد از این خدمات استفاده کند نیاز است. علاوه‌بر اجرای فرایند احراز اصالت اولیه در شبکه 3GPP برای برخی از خدمات احراز اصالت مجازی داشته باشد. حال اگر فردی بخواهد از یک پروفایل مشترک در چند دستگاه مجزا خدمات متفاوت درخواست کند، بهدلیل آنکه ساختار پروتکل EAP-AKA دستگاه‌گرا (مبتنی بر یک دستگاه) است، پس در روند احراز اصالت سربار زیادی به شبکه تحمیل می‌شود؛ پس پروتکل EAP-AKA برای ارائه این خدمات ناکارآمد است.^[۱۵]

۴- مروزی بر کارهای انجام شده

ضعفهای امنیتی و کارایی مطرح شده بر روی پروتکل EAP-AKA باعث شد پروتکل‌هایی پیشنهاد شود که این ضعفها را جبران کنند. اغلب این پروتکل‌های پیشنهادی

۳-۳- معرفی ضعفهای امنیتی پروتکل EAP-AKA

با توجه به تقسیم‌بندی امنیت دسترسی کاربر به شبکه، ضعفهای پروتکل احراز اصالت و توافق کلید در بخش دوم (جایی که شایع‌ترین حملات صورت می‌گیرد) قرار دارد. برای برسی ضعفهای پروتکل EAP-AKA می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

۱. افشای شناسه کاربر: کاربر در پاسخ به درخواست شناسه، شناسه دائم و یا موقت خود را در قالب مشخصی برای شبکه ارسال می‌کند. در این صورت یک مهاجم غیرفعال با استراق سمع این پیام می‌تواند به این شناسه‌ها دست یابد؛ همچنین یک مهاجم فعال با توانایی ایجاد یک WLAN AN جعلی، توانایی اجرای درخواست شناسه، برای بدست‌آوردن هویت دائمی کاربر را دارد؛ به‌گونه‌ای که این شناسه را به دست آورد.

۲. مصرف پهنانی باند اضافی: در روند اجرای پروتکل، دو مرتبه به کاربر درخواست شناسه ارائه داده می‌شود.

i. در مرحله دوم توسط WLAN AN برای اتصال به شبکه WLAN این پیام در قالب پروتکل EAP Request/Identity تحت پیام در مرحله سوم، شناسه خود را می‌شود و کاربر در مرحله سوم، شناسه خود را در قالب NAI^۱ و پروتکل EAP تحت پیام Response/Identity برای شبکه ارسال می‌کند.

ii. در مرحله هفتم توسط شبکه 3GPP به‌وسیله نهاد EPA-AKA در قالب پروتکل AAA Server تحت پیام EAP Request/AKA-Identity درخواست به این دلیل ارسال می‌شود. این درخواست به این دلیل است که شبکه 3GPP به شناسه دریافتی در مرتبه اول اعتماد کامل ندارد. کاربر در مرحله نهم این امر، شناسه هویت خود را در قالب EAP پروتکل EPA-AKA تحت پیام Response/AKA-Identity برای شبکه ارسال می‌کند. این امر باعث افزایش پهنانی باند مصرفی و ایجاد سربار به شبکه می‌شود.

^۱ Network Access Identifier

همان AAA proxy) انجام می‌گیرد، این امر باعث می‌شود که اختیارات بررسی پروتکل از نهاد درون‌هسته شبکه‌ای AAA Server به نهاد بیرون‌هسته شبکه‌ای AAA Proxy سپرده شود، که این امر یک مشکل امنیتی است.

۲. پروتکل SFR: این پروتکل برای جبران ضعف‌های امنیتی در ساختار پروتکل احراز اصالت مجدد - سریع در شبکه میان‌کاری 3GPP-WLAN ارائه شده است. در این پروتکل فقط با افزودن پارامترهای امنیتی اضافی سعی در بالابردن سطح امنیت است؛ ولی همین کار باعث کاهش کارایی می‌شود. باید توجه داشت در میان‌کاری یکی از مهم‌ترین مسائل، بالابردن امنیت با حفظ کارایی است؛ چون اگر کارایی کاهش یابد باعث عدم موفقیت در ارائه خدمات می‌شود [۲۰].

۳. یکی از موارد مهم در میان‌کاری بحث جایگشت است. روند احراز اصالت و توافق کلید در جایگشت بین شبکه سلولی و میان‌کاری باید به گونه‌ای باشد که کیفیت ارائه خدمات در هر یک از شبکه‌ها کاهش نیابد. در برخی از روش‌های ارائه شده برای کاهش زمان فرایند احراز اصالت و موفق کلید برای شبکه میان‌کاری باعث ایجاد سربار زیادی به شبکه سلولی می‌شود [۱۸]؛ از طرفی اگر بخواهیم چنین مدلی داشته باشیم که در آن بخشی از روند احراز اصالت در شبکه میان‌کاری 3GPP-WLAN از طریق کانال UICC شبکه سلولی انجام گیرد، پس باید معماری UICC به گونه‌ای باشد که بین اطلاعات شبکه میان‌کاری و شبکه سلولی اشتراکی وجود داشته باشد؛ در این معماري UICC باید از مدل شکل ۱۰ پیروی کند که در این صورت در UICC مربوط به شبکه سلولی در عرض آسیب‌پذیری توسط حملات مربوط به شبکه میان‌کاری قرار می‌گیرد.

شکل ۱۰. معماری UICC [۲۱]

^۲ Selection Forward Routing

مبتنی بر ساختار ECDH^۱ است که از سامانه رمزگاری متقارن و نامتقارن استفاده می‌کند [۱۶][۱۷][۱۸][۱۹].

۱. پروتکل EAP-FAKA: این پروتکل مبتنی بر پروتکل EAP-AKA طراحی شده است؛ ولی برای حفاظت شناسه از ساختار ECDH به همراه سامانه رمزگاری کلید متقارن و پروتکل EAP استفاده می‌کند. در برخی از پروتکلهای ارائه شده برای جبران برخی از ضعف‌های EAP-AKA از قبیل حفاظت شناسه دائم کاربر در برابر استراق سمع و یا سرقت شناسه هنگام ارسال از ساختار پروتکل ترکیبی ECDH استفاده می‌شود. پروتکل ECDH ترکیبی از پروتکل دیفی-هلمن و روش خم بیضوی است. استفاده از ECDH باعث می‌شود که کلید مورد نظر برای حفاظت داده‌ها بهصورت توافقی بین کاربر و شبکه با استفاده از روش توافق کلید دیفی-هلمن و مبتنی بر روش محاسباتی خم بیضوی ایجاد شود. در این روش قبلًا برای هر یک از طرفین کلید عمومی/خصوصی و محدوده خم در نظر گرفته شده است که طرفین با انتخاب یک مقدار تصادفی به کلید می‌توانند به کلید توافقی دست پیدا کنند.

این پروتکل دارای دو اشکال عمدی است [۱۹].

i. در پروتکل EAP-FAKA، روند درخواست و ارسال شناسه مبتنی بر ساختار ECDH و استفاده از کلید عمومی شبکه و کلید خصوصی کاربر است؛ پس برای اجرای این روند، کاربر باید مجموعه‌ای از کلید عمومی‌های تمامی های شبکه‌ها را در برداشته باشد که نیازمند ذخیره‌سازی این اطلاعات در UICC است؛ چون امنیت احراز اصالت باید مبتنی بر UICC باشد و از طرفی برای استفاده از خدمات با وجود توسعه شبکه‌ها نیازمند تعویض و یا بهروزرسانی UICC است؛ این عامل باعث ایجاد ضعف کارایی و امنیتی در شبکه می‌شود.

ii. بررسی پاسخ چالش، صدور پیام موفقیت و تخصیص کلید نهایی توسط نهاد WAAA (یا

^۱ Elliptic Curve Diffie Hellman

- .۱ در احراز اصالت کامل برای EAP-AKA'، بردارهای احراز اصالت UMTS و کلیدهای CK و IK تولید می‌شوند. البته کلیدهای CK و IK در EAP-AKA' به صورت مستقیم مورد استفاده قرار نمی‌گیرد؛ بلکه جفت کلیدهای ('CK' و 'IKs') که اشتراق یافته از جفت کلیدهای (CK و IK) است برای شناسه دسترسی به شبکه به کار می‌رود.
- .۲ بیشتر کلیدهای EAP که اشتراق یافته از ('CK' و 'IKs') می‌باشد، سریع‌تر از جفت کلید (CK و IK) هستند.
- .۳ روش محاسباتی کلیدهای ^۲ EMSK و ^۳ TEKs کلیدهای ^۴ Kenter و Kaur نسبت به روش محاسباتی EAP-AKA متفاوت است.
- .۴ تابع اشتراق کلیدها بر اساس تابع چکیده‌ساز SHA-256 است، که به جای نسخه ضعیف‌تر SHA-1 در نظر گرفته شده است.
- EAP-AKA' همانند پروتکل EAP-AKA ممکن است برای احراز اصالت کامل یا احراز اصالت مجدد سریع مورد استفاده قرار گیرد. همچنین EAP-AKA از همان روش EAP-AKA برای نام مستعار و شناسه احراز اصالت مجدد استفاده می‌کند.
- در برخی از روش‌ها برای بهبود پروتکل EAP-AKA در حفاظت شناسه، از ساختار رمزنگاری متقارن استفاده می‌شود. در رمزنگاری متقارن برای حفاظت شناسه باید به این نکته توجه کرد که شبکه هنگام دریافت شناسه رمزشده باید بتواند هویت کاربر را تشخیص دهد به‌گونه‌ای که بتواند کلید محرمانه مشترک را تعیین کند و پس از رمزگشایی هویت کاربر تأیید شود؛ ولی در برخی از روش‌های مطرح شده فقط به حفاظت شناسه تأکید شده و تعیین هویت کاربر توسط شیکه مورد توجه قرار نگرفته است، که باعث ناکارآمدی پروتکل می‌شود [۲۵].
- .۶ در برخی از پروتکل‌ها برای استفاده از سامانه رمزنگاری متقارن در روند احراز اصالت اولیه
- .۴ پروتکل SEMMAP^۱: این پروتکل برای ارائه خدمات در یک پروفایل مشترک در دستگاه‌های مختلف برای خدمات گوناگون به صورت همزمان در یک شبکه است. در این پروتکل سطح امنیت مبتنی بر EAP است.
- چالش مطرح شده در این پروتکل یکی از جذاب‌ترین خدمات در میان کاری است. همان‌طور که بیان شد برای ارائه خدمات شبکه EAP-AKA 3GPP-WLAN استفاده می‌شود که یکی از ویژگی‌های این پروتکل، دستگاه-گرابودن است؛ یعنی اینکه کاربر برای دریافت خدمات در هر دستگاه جداگانه باید روند احراز اصالت پروتکل EAP-AKA را به صورت مجزا انجام دهد؛ ولی در پروتکل SEMMAP این امکان فراهم شده است که فقط با اجرای یکبار پروتکل SEMMAP کاربر بتواند خدمات گوناگون را در دستگاه‌های مجزای خود دریافت کند. بر همین اساس پروتکل EAP-AKA قادر به برآورده کردن سازوکار ارائه شده در پروتکل SEMMAP نیست. البته پروتکل SEMMAP علاوه بر اینکه ضعف‌هایی همچون عدم حفاظت شناسه کاربر، نداشتن پیام Notification برای اطلاع‌رسانی از وضعیت اجرای پروتکل به طرفین، نداشتن پیام تخصیص کلید بین WLAN AN و UE در انتهای پروتکل دارد، به دلیل نیاز به ایجاد هماهنگی برای اجرای این پروتکل در هسته شبکه باعث بالا رفتن پیچیدگی کنترل دسترسی و مدیریت هزینه در هسته شبکه به صورت روی خط می‌شود [۱۵].
- .۵ پروتکل'EAP-AKA': مرجع استاندارد سازی 3GPP برای اجرای روند احراز اصالت و توافق کلید در شبکه میان کاری 3GPP-non3GPP پروتکل EAP-AKA' را معرفی کرده است؛ این پروتکل حالت تکامل یافته پروتکل EAP-AKA است؛ ولی مانند EAP-AKA دارای ضعف حفاظت شناسه است [۲۲] [۲۳].
- پروتکل EAP-AKA از پروتکل‌های استاندارد IETF است که در سری RFC5448 است [۲۴]. برخی از ویژگی‌های پروتکل'EAP-AKA' به شرح زیر است:

² Master Session Key³ Extended Master Session Key⁴ Transient EAP Keys^۱ Secure and Efficient Multi-Device and Multi-Service Authentication Protocol

شده‌اند. اگرچه روش‌های تحلیل صوری بهنوبه خود جزء معتبرترین روش‌های بررسی امنیت پروتکل‌ها می‌باشند؛ ولی در این تحلیل‌ها یا فرضیات درست در نظر گرفته نشده است و یا ویژگی‌های شبکه برای پروتکل در نظر نگرفته نمی‌شود؛ بر همین اساس ممکن است پروتکلی از نظر برخی از تحلیل‌های صوری، امن باشد؛ ولی بهدلیل ویژگی‌های شبکه؛ ممکن است آسیب‌پذیر باشند. پس پروتکل‌های که مبتنی بر تحلیل صوری ارائه می‌شوند تا قبل از اینکه مبتنی بر معیارهای شبکه مورد بررسی قرار نگیرند، به طور کامل قابل اطمینان نیستند.^{[۲۶][۲۷]}

- ۸. پروتکل مبتنی بر کلید عمومی/خصوصی:** در برخی از روش‌های ارائه شده برای حفاظت شناسه کاربر در روند احراز اصالت از ساختار کلید عمومی/خصوصی استفاده می‌شود. در حالت کلی برای استفاده از این ساختار دو حالت استفاده از گواهی‌نامه یا ID وجود دارد. البته هر یک از روش‌ها محدودیت‌هایی دارند. محدودیت‌های استفاده از ساختار مبتنی بر گواهی‌نامه عبارتند از:
- .i. در این ساختار تولید کلید بر عهده^۲ PKI است؛ پس نیاز به یک شخص سوم مورد اطمینان است.
 - .ii. امنیت هویت کاربر مبتنی بر امنیت گواهی‌نامه‌های ذخیره‌شده برای کاربر است.
 - .iii. محدودیت عملیات به روزرسانی و ابطال گواهی‌نامه‌ها براساس نیاز کاربر و شبکه مطرح است؛ چون یکی از مهم‌ترین مسائل در ساختار مبتنی بر گواهی‌نامه ابطال و به روزرسانی گواهی‌نامه‌ها برای ایجاد امنیت و دریافت خدمات به صورت تضمین شده است.
 - .iv. محدودیت در انتشار کلیدها برای برقراری نشست.
 - .v. کاربر برای بهره‌برداری از خدمات مبتنی بر گواهی‌نامه نیازمند است که این گواهی‌نامه را از مرکز معتبر دریافت کند. برای دریافت معتبر نیاز به دسترسی به کانال امن است؛ به گونه‌ای که کاربر بتواند به گواهی‌نامه دریافتی اطمینان کامل کند و همچنین بتواند هر زمان که لازم باشد و به تعداد مورد نیاز گواهی‌نامه دریافت کند.

² Public-Key Infrastructure

بهدلیل عدم تبادل و یا توافق کلید بین طرفین، کاربر مجبور است دو راه کار را پیش‌ رو بگیرد:

- .i. حالت نخست، آنکه برای رمزنگاری اولیه جهت حفاظت شناسه از کلید محربمانه خود به صورت مستقیم استفاده کند، که در این صورت خلاف معیارهای امنیتی در شبکه است؛ چون به هیچ‌وجه نباید از این کلید به صورت مستقیم استفاده شود.
- .ii. حالت دوم، کاربر با استفاده از مقادیر تصادفی از کلید جدید رمزنگاری انجام دهد؛ در این صورت کاربر باید توانایی تولید یک مقدار تصادفی مناسب را داشته باشد.

در هر یک از حالات مطرح شده، کاربر هنگام ارسال هویت، خود را در روند احراز اصالت اولیه، به صورت رمزشده ارسال می‌کند. نکته‌ای که وجود دارد، این است که شبکه چه طور بتواند هویت رمزشده کاربر را تعیین کند. برای رفع این مشکل کاربر مجبور است دو راه کار در پیش‌گیرید:

- .i. کاربر از هویت ثانویه استفاده کند. این هویت می‌تواند مبتنی بر ID و یا گواهی‌نامه از پیش‌تعیین شده باشد؛ در این صورت امنیت هویت کاربر در شبکه از سطح امنیت UICC به سطح امنیت ID و یا گواهی‌نامه کاهش می‌یابد که این امر خود نوعی ضعف و آسیب‌پذیری امنیتی است.

- .ii. کاربر از قبل یک هویت ثانویه ثابت غیر از IMSI با شبکه توافق کرده باشد؛ در این صورت در روند احراز اصالت اولیه، کاربر هیچ‌گاه مقدار IMSI را ارسال نمی‌کند؛ ولی در هر مرتبه از احراز اصالت اولیه یک مقدار ثابت را ارسال می‌کند که این امر خود نوعی ضعف امنیتی است که در بخش بعدی به آن پرداخته می‌شود.

- ۷. تحلیل‌های صوری:** برخی از پروتکل‌های پیشنهادی برای تحلیل از روش‌های صوری بهره‌گرفته‌اند که بهدلیل ضعف در فرضیات مسئله، پروتکل طراحی شده، امن در نظر گرفته شده است و برای اجرای روند احراز اصالت در شبکه پیشنهاد

¹ International Mobile Subscriber Identity

- تازگی پیامها استفاده می‌شود. در این پروتکل دو اشکال عمده وجود دارد:
- i. نخست: شناسه کاربر مبتنی بر ID و حفاظت شده است؛ ولی در برابر حملات رهگیری ضعیف است؛ چون شناسه کاربر به صورت ثابت ارسال می‌شود.
 - ii. دوم: برای تولید مهر زمانی نیاز به تنظیم زمان مشترک در شبکه است؛ که این امر باعث ایجاد سربار به شبکه می‌شود [۱۶].
- در بحث پروتکلهای مبتنی بر ECDH باید توجه کرد که امنیت کلیدهای کاربر مبتنی بر چه ساختاری است؛ چون ذخیره‌سازی این کلیدها به دو صورت امکان‌پذیر است:
- i. ذخیره‌سازی در UICC، در این صورت باید زیرساخت UICC قابلیت این ذخیره‌سازی را داشته باشد؛ همچنین باید الگوریتم‌های محاسباتی موجود در UICC از قبیل ها تغییر کنند و یا آنکه الگوریتم‌های مناسب به همراه دسترسی در اختیار ME قرار داده شود.
 - ii. ذخیره‌سازی در ME. در این صورت باید کلیدها از طریق گواهی‌نامه دریافت شوند؛ در این حالت علاوه‌بر اینکه باید الگوریتم‌های مناسب به همراه دسترسی در اختیار ME قرار داده شود، امنیت کاربر از سطح UICC به گواهی‌نامه کاهش می‌یابد.
۱۰. احراز اصالت گروهی: در ساختار پروتکلهای احراز اصالت برای بهبود کارایی در شبکه از پروتکلهای احراز اصالت گروهی استفاده می‌شود. در ساختار احراز اصالت گروهی ابتدا یک گروه از پیش تعیین شده ایجاد می‌شود که روش تشکیل این گروه می‌تواند مبتنی بر مکان و یا ... باشد. برای بهبود کارایی شبکه در روند احراز اصالت از بین اعضای تشکیل‌دهنده گروه یک سرگروه تعیین می‌شود که این امر می‌تواند به صورت تصادفی و یا از پیش تعیین شده باشد. در روند احراز اصالت گروهی ابتدا سرگروه باید روند کلی احراز اصالت را طی کند پس از آن سایر اعضای گروه به اعتماد احراز اصالت سرگروه و عضویت در گروه مد نظر نیز روند احراز اصالت ثانویه را طی می‌کنند؛ که این روند احراز اصالت ثانویه، باعث بهبود کارایی روند احراز اصالت کاربران در سطح شبکه می‌شود. یکی
- .v. ساختار بهره‌برداری و دسترسی به گواهی‌نامه باید به گونه‌ای باشد که کاربر نیازی به اتلاف وقت نداشته باشد.
- .vi. روش‌های معتبر و کارآمد برای ابطال و به روزرسانی گواهی‌نامه وجود داشته باشد.
- .vii. مسئله ذخیره‌سازی گواهی‌نامه‌ها در ME UICC یا ME و استفاده مجدد از آن‌ها مطرح است. محدودیت‌ها در روش مبتنی بر ID عبارتند از:
- i. برای ایجاد یک پارچگی و زبان مشترک در بین شبکه‌های گوناگون نیاز به یک قالب استاندارد جهت ایجاد و ارسال شناسه‌های کاربر (ID) است. همچنین به دلیل محدودیت‌های ساختاری ID به طور معمول از این ساختار برای استفاده در شناسه کمکی کاربر در تعیین هویت اولیه کاربر به شبکه استفاده می‌شود [۲۸].
 - ii. شناسه ID کاربر باید به صورت منحصر به فرد و قابل رهگیری در شبکه باشد.
 - iii. شناسه دارای دو حالت کلی است:
- شناسه مبتنی بر هویت کاربر، مانند IMSI در شبکه تلفن همراه منحصر به فرد است.
 - شناسه مبتنی بر هویت UE مانند IMEI در شبکه تلفن همراه، منحصر به فرد است، بر این اساس باید مشخص شود که هویت مشترک مبتنی بر کدام یک از حالت بالاست. اگر هویت مبتنی بر IMSI باشد هویت مشترک مبتنی بر شخص دارنده UICC می‌شود؛ ولی اگر هویت مبتنی بر IMEI باشد، هویت مشترک مبتنی بر دستگاه در اختیار مشترک می‌شود. حالت دیگری وجود دارد که هویت مبتنی بر IMSI و IMEI باشد که در این صورت هویت مشترک مبتنی بر قرارگرفتن UICC در دستگاه با IMEI خاص است.
۹. پروتکل مبتنی بر ECDH: یکی از روش‌های مطرح جهت جایگزینی پروتکل EAP-AKA، پروتکلهای ارائه شده مبتنی بر ساختار ECDH است که برای حفاظت شناسه کاربر از ساختار کلید متقاضی و برای انتقال داده‌های ترافیکی به صورت امن از ساختار خم بیضوی بهره می‌گیرند. در این پروتکل به طور معمول از مهر زمانی برای

- از آنجا که یکی از معیارهای ITU برای شبکه نسل جدید انتقال داده با نرخ بالاست و کاربر در شبکه میان کاری 3GPP-WLAN قادر است خدمات خود را توسط هریک از شبکه های سلولی و WLAN دریافت کند، پیشنهاد می شود، مدلی برای ارائه دریافت خدمات در شبکه میان کاری 3GPP-WLAN ارائه شود کاربر قادر باشد خدمات خود را به صورت همزمان از شبکه های سلولی و WLAN دریافت کند؛ این امر باعث افزایش نرخ انتقال داده کاربر در شبکه می شود.
- از آنجا که عمل واگذاری کاربر در شبکه میان کاری 3GPP-WLAN باید به صورت نرم افزاری صورت گیرد، پیشنهاد می شود نرم افزارهایی طراحی شود که علاوه بر امنیت قابل قبول نیز سناریوی پنجم میان کاری را به صورت کامل انجام دهد.
- یکی دیگر از خدمات مهم در شبکه های نسل جدید، ارائه خدمات مبتنی بر مکان است. پیشنهاد می شود پروتکل هایی طراحی شود که عملیات مکان یابی و ارائه خدمات به کاربر را با حفظ حریم خصوصی در بهینه ترین حالت ممکن انجام دهد. در صورتی که ارائه خدمات مبتنی بر مکان به صورت بهینه انجام گیرد، باعث کاهش سربار شبکه می شود.

۶- مراجع:

- [1] T. Specification, Digital cellular telecommunications system (Phase 2+); Universal Mobile Telecommunications System (UMTS); LTE; Requirements on 3GPP system to Wireless Local Area Network (WLAN) interworking (3GPP TS 22.234 version 11.0.0 Release 11), vol. 0. 3GPP, 2012.
- [2] J. Carlson and H. Levkowetz, Extensible Authentication Protocol (EAP) 3748. IETF, 2004.
- [3] 3GPP, Digital cellular telecommunications system (Phase 2+); Universal Mobile Telecommunications System (UMTS); LTE; Feasibility study on 3GPP system to Wireless Local Area Network (WLAN) interworking (3GPP

از این پروتکل ها، پروتکل SE-AKA مبتنی بر ساختار ECDH و زیرساخت PKI است. این پروتکل باعث بالارفتن کارایی در روند احراز اصالت و توافق کلید می شود؛ اما دارای ضعف هایی در تعیین گروه های جدید، ضعف های مربوط به ساختار ECDH و همچنین آسیب پذیری در برابر حملات ره گیری است [۲۹].

۵- نتیجه گیری

استفاده از میان کاری یکی از مناسب ترین روش ها برای توسعه ارایه خدمات در شبکه های نسل جدید است. از میان فناوری های مطرح شده برای میان کاری با شبکه های مخابر ای نسل جدید، میان کاری 3GPP-WLAN به عنوان مناسب ترین روش میان کاری در نظر گرفته شده است. اگر چه مرجع استاندار دسازی 3GPP پروتکل EAP-AKA را برای تأمین امنیت احراز اصالت و توافق کلید مطرح کرده است؛ ولی این پروتکل دارای ضعف های امنیتی است که در این مقاله به برخی از آنها اشاره شد. با توجه به معماری شبکه میان کاری 3GPP-WLAN که در شکل ۱۰ نشان داده شده است، پیشنهاد می شود به منظور بهبود امنیت در این شبکه موارد زیر مورد ارزیابی قرار گیرد:

۱. یکی از مهم ترین مسائل در شبکه های WLAN و واگذاری کاربر بین شبکه 3GPP و WLAN و بالعکس است. بر همین اساس پیشنهاد می شود پروتکل احراز اصالت و توافق کلید سبک وزنی در چارچوب EAP طراحی شود که علاوه بر امنیت قابل قبول در هنگام واگذاری کاربر، کمترین سربار و از بین رفت بسته ها را داشته باشد. همچنین پیشنهاد می شود که پروتکل های طراحی شده از نظر کارایی و امنیت با سایر پروتکل ها مقایسه شود.

۲. برقراری ارتباط بین eNodeB و WLAN با هسته شبکه از دیگر بخش های مهم در شبکه LTE و میان کاری است که این ارتباط توسط پروتکل های RADIUS و Diameter^۱ صورت می پذیرد. پیشنهاد می شود این دو پروتکل از نظر کارایی و امنیت مورد ارزیابی قرار گیرند و در صورت امکان برای جیران ضعف های آن ها در شبکه پروتکل های طراحی شود.
۳. همان طور که بیان شد، در دسترسی 3GPP IP Access کاربر خدمات ترافیک خود را مبتنی بر تونل

^۱ Remote Authentication Dial In User Service

- TR 22.934 version 11.0.0 Release 11), vol. 0. ETSI, 2012.
- [4] Y. Xiao, U. S. A. University of Alabama, Y. Pan, U. S. A. Georgia State University, and World, Eds., Security in Distributed and Networking Systems. Security in Distributed and Networking Systems eds. Xiao Yang et al., 2007.
- [5] J. Sanchez and M. Thioune, Universal Mobile Telecommunications System (UMTS); LTE; 3GPP system to Wireless Local Area Network (WLAN) interworking, System description (3GPP TS 23.234 version 11.0.0 Release 11), vol. 0. 3GPP, 2012.
- [6] 3GPP TS 22.115, “GSM; UMTS; Service aspects; Charging and billing,” Version 7.1.0 Release 7, 2007.
- [7] V. Garg, Wireless Communications and Networking. Morgan Kaufmann, 2010.
- [8] I. Press, H. Lane, and F. Canavero, WiMAX Technology and Network Evolution. Wiley, 2010.
- [9] D. Hutchison and J. C. Mitchell, Information Security Theory and Practices Smart Devices, Convergence. Springer, 2008.
- [10] C. Mulligan, M. Olsson, S. Rommer, S. Sultana, and L. Frid, SAE and the Evolved Packet Core. 2009.
- [11] V. N. Dan Forsberg, Gunther Horn, Wolf-Dietrich Moeller, LTE Security, 2nd ed. John Wiley & Sons, 2012.
- [12] J. A. Ericsson and H. Haverinen, Extensible Authentication Protocol Method for 3rd Generation Authentication and Key Agreement (EAP-AKA); RFC 4187. IETF, 2006.
- [13] U. Meyer and S. Wetzel, “A man-in-the-middle attack on UMTS,” in Proceedings of the 3rd ACM workshop on Wireless security, 2004, pp. 90–97.
- [14] N. Asokan, V. Niemi, and K. Nyberg, “Man-in-the-Middle in Tunnelled Authentication Protocols,” 2002.
- [15] J. Huang and C.-T. Huang, “A Secure and Efficient Multi-Device and Multi-Service Authentication Protocol (SEMMAP) for 3GPP-LTE Networks,” in 2012 21st International Conference on Computer Communications and Networks (ICCCN), 2012, pp. 1–7.
- [16] R. Shankar, K. T. Rajkumar, and P. Dananjayan, “Security enhancement with optimal QoS using ECDH for converged 3G-WLAN system,” 2010, pp. 1709–1713.
- [17] H. Mun, K. Han, and K. Kim, “3G-WLAN interworking: security analysis and new authentication and key agreement based on EAP-AKA,” in 2009 Wireless Telecommunications Symposium, 2009, pp. 1–8.
- [18] I. El Bouabidi, I. Daly, and F. Zarai, “Secure handoff protocol in 3GPP LTE networks,” in Third International Conference on Communications and Networking, 2012, pp. 1–6.
- [19] Y. Idrissi, N. Zahid, and M. Jedra, “Security analysis of 3GPP (LTE)—WLAN interworking and a new local authentication method based on EAP-AKA,” in ...Technology (FGCT), 2012 ..., 2012, pp. 137–142.
- [20] T. Feng, H. Chen, and J. Ma, “Secure Re-authentication Scheme for 3G-WLAN Integrating Network Based on Protocol Composition Logic,” in 2012 International Conference on Computer Science and Service System, 2012, pp. 800–805.
- [21] “Use of smart cards in WLAN interworking,” 3GPP TSG SA WG3 Secur. – S3#25, no. October, 2002.
- [22] T. Specification, Digital cellular telecommunications system (Phase 2+); Universal Mobile Telecommunications System (UMTS); LTE; 3GPP System Architecture Evolution (SAE); Security aspects of non-3GPP accesses (3GPP TS 33.402 version 11.4.0 Release 11), vol. 0. 3GPP, 2012.
- [23] P. Liu and P. Zhou, “Formal analysis of improved EAP-AKA based on Protocol Composition Logic,” in 2010 2nd International Conference on Future Computer and Communication, 2010, pp. V3–86–V3–90.
- [24] V. Lehtovirta, Improved Extensible Authentication Protocol Method for 3rd Generation Authentication and Key Agreement (EAP-AKA’);RFC 5448. IETF, 2009.
- [25] L. Wenju, S. Yuzhen, Z. Yan, and W. Ze, “An analysis of the improved EAP-AKA protocol,” in 2010 2nd International Conference on Computer Engineering and Technology, 2010, pp. V1–10–V1–13.
- [26] X. Li, L. Hao, S. Yang, and J. Li, “Formal Verification of EAP-AKA with Improved Authentication Tests,” in 2006 International Conference on Wireless Communications, Networking and Mobile Computing, 2006, pp. 1–4.
- [27] X. Li and X. Zhang, “Formal Verification for EAP-AKA Protocol in 3G Networks,” in 2009 International Conference on Computational Intelligence and Software Engineering, 2009, pp. 1–4.
- [28] L. Wenju, W. Wei, and W. Ze, “An IBE based fast authentication among WLANs for 3G users,” in 2010 2nd International Conference on Computer Engineering and Technology, 2010, pp. V1–1–V1–4.
- [29] C. Lai, H. Li, R. Lu, and X. (Sherman) Shen, “SE-AKA: A secure and efficient group authentication and key agreement protocol for LTE networks,” Comput. Networks, no. August, Aug. 2013.

محمد رضا گوهري درجه کارشناسی خود را در رشته مهندسي برق گرایش الکترونيک از دانشگاه رازی در سال ۱۳۹۰ درجه کارشناسی ارشد خود را در رشته

مهندسي مخابرات گرایش رمز از دانشگاه صنعتي مالك اشتير در سال ۱۳۹۳ اخذ كرد. تحليل پروتوكلهای امنیتی، ارتباطی و امنیت در شبکههای مخابراتی سيار از جمله زمینههای پژوهشی ايشان است.

مجید بیات درجه دکترای خود را در رشته رياضيات و علوم كامپيوتر از دانشگاه خوارزمي در سال ۱۳۹۳ اخذ كرد. وي در حال حاضر به عنوان پژوهشگر در دانشگاه خوارزمي و آزمایشگاه تئوري اطلاعات و مخابرات

امن دانشگاه شريف (ISL) مشغول به فعالیت است. شبکههای اقتصایی (VANETs)، شبکههای هوشمند (Smar Grid)، پروتوكلهای رمزگاری و امنیت قابل اثبات از جمله زمینههای تحقیقاتی ايشان میباشد.

علی پاينده درجه کارشناسی ارشد خود را در رشته مهندسي برق گرایش مخابرات از دانشگاه تربیت مدرس در سال ۱۳۷۳ و همچنین درجه دکترای خود را در رشته مهندسي مخابرات از دانشگاه خواجه نصیر الدین طوسی در سال ۱۳۸۵ اخذ كرد. وي در سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ به عنوان يكى از مدیران انجمان تحقیقات علوم كاربردي ايران بوده است كه در زمینه ارتباطات ماهوارهای امن فعالیت داشته است. نامبرده در حال حاضر استاديار مجتمع دانشگاهي فناوري اطلاعات، ارتباطات و امنیت دانشگاه صنعتي مالك اشتير تهران است. از ايشان بيش از ۷۵ مقاله علمي در كنفرانسها و مجلات بين المللی به چاپ رسيده است. تئوري اطلاعات، تئوري كدينگ، رمزگاري، پروتوكلهای امنیتی، مخابرات امن و مخابرات ماهوارهای از جمله زمینههای پژوهشی ايشان میباشد.

افتا
منادی
علمی ترویجی
دوفصلنامه